

บทที่ 2 การจำแนกภาษา

เนื้อหาโดยสังเขป

- 2.0 คำนำ
- 2.1 การจำแนกภาษาโดยยึดลักษณะโครงสร้าง
- 2.2 การจำแนกภาษาตามสายกำเนิด
- 2.3 รูปจำลองทางภาษาศาสตร์
 - 2.3.1 รูปจำลองตระกูลภาษา
 - 2.3.2 รูปจำลองสาขาตระกูลภาษา
 - 2.3.3 ทฤษฎีคลื่นภาษา
- 2.4 สรุป
- 2.5 แบบฝึกหัดทบทวน
- 2.6 บันทึกพิเศษสำหรับผู้สนใจเชิงวิชาการ

จุดประสงค์

หลังจากเรียนบทเรียนนี้แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. บอกหลักการจำแนกภาษาได้อย่างน้อยสองหลักใหญ่ ๆ

2. อธิบายความหมายของการจำแนกภาษาโดยยึดลักษณะโครงสร้างและการจำแนกภาษาตามสาขากำเนิดได้
3. อธิบายความหมายและยกตัวอย่างประกอบศัพท์ต่อไปนี้ได้

ภาษาคำโดด	SVO language
ภาษาคำติดต่อ	VSO language
ภาษาวิกัตติปัจจัย	SOV language
ภาษาคำความมากพยางค์	
4. คัดสรรจากตัวอย่างลักษณะคำและการเรียงคำในประโยคใ้ถือว่าเป็นการจำแนกภาษาประเภทใด
5. ให้นิยามและตัวอย่างประกอบศัพท์ต่อไปนี้ได้
 - รูปจำลองภาษา
 - รูปจำลองสาขาตระกูลภาษา
 - พฤษภูมิลิ้นภาษา
6. บอกความสัมพันธ์ระหว่างชื่อต่อไปนี้กับการจำแนกภาษาได้
 - August von Schlegel
 - Joseph Greenberg
 - Sir William Jones
7. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างชื่อต่อไปนี้กับรูปจำลองภาษาได้
 - August Schleicher
 - Johannes Schmidt
8. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรูปจำลองตระกูลภาษาและรูปจำลองสาขาตระกูลภาษาได้
9. บอกข้อแตกต่างระหว่างรูปจำลองสาขาตระกูลภาษาและพฤษภูมิลิ้นภาษาได้

10. บอกทัศนะของคนเกี่ยวกับข้อวิจารณ์ของนักภาษาศาสตร์ที่มีต่อรูปจำลอง
ภาษารูปไวยากรณ์หนึ่งใด

2.0 คำนำ

ภาษาในโลกนี้มีมากมาย บางภาษาก็มีความคล้ายคลึงกันจนนักภาษาศาสตร์บางคนจะนำมาจัดประเภทจัดหมวดหมู่เป็นกลุ่มภาษาต่าง ๆ ดังนั้น ส่วนหนึ่งของภาษาศาสตร์ภาคประวัติจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับความพยายามของบรรดานักภาษาที่จะจำแนกภาษาให้เป็นแบบแผน วางเกณฑ์หรือมาตรการในการรวมภาษาต่าง ๆ ให้เป็นหมู่เป็นพวก ต่างเสนอเกณฑ์ต่าง ๆ กัน บ้างก็เสนอรูปจำลอง (models) เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์ความคล้ายคลึงและแตกต่างกันของภาษากลุ่มต่าง ๆ หลักการจำแนกภาษาที่เราจะศึกษากันในบทนี้ ได้แก่

1. การจำแนกภาษาโดยยึดลักษณะโครงสร้าง (typological classification) เป็นแบบที่พบเห็นมากที่สุด จัดภาษาที่มีลักษณะสำคัญ ๆ หรือลักษณะไวยากรณ์ที่คล้าย ๆ กันไว้ในกลุ่มเดียวกัน โดยไม่พิจารณาประวัติความเป็นมาหรือที่ตั้งเชิงภูมิศาสตร์ของภาษา การจำแนกภาษาตามลักษณะโครงสร้างนี้ ที่นิยมกล่าวถึงกัน ได้แก่ การจำแนกโดยคุณลักษณะคำและลักษณะการเรียงคำในประโยค

2. การจำแนกภาษาตามสายกำเนิด (genetic classification) การจำแนกภาษาประเภทนี้เน้นที่ลักษณะความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ที่ปรากฏอยู่ในสำรับของหน่วยภาษาเหล่านั้น นักภาษาศาสตร์บางคนเชื่อว่า การที่ภาษาบางภาษามีส่วนคล้ายคลึงกันอาจเห็นได้ชัดมิใช่โดยเหตุบังเอิญ แต่เป็นเพราะว่าภาษาเหล่านี้เคยเป็นภาษาเดียวกันมาแต่เก่าก่อน สืบสายจากภาษาบรรพบุรุษเดียวกัน

รูปจำลองทางภาษาศาสตร์ที่มีผู้เสนอไว้เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของภาษาตามสายกำเนิดไว้เป็นกลุ่มภาษาเดียวกัน ได้แก่ รูปจำลองตระกูลภาษา (language family) ซึ่งภายหลังมีผู้ปรับปรุงเป็นรูปจำลองสาขาตระกูลภาษา (family tree) ต่อมาได้มีผู้เสนอทฤษฎีคลื่นภาษา (wave theory)

เพื่อแก้จุดบกพร่องที่พบในการใช้รูปจำลองสาขาตระกูลภาษา และเพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในกลุ่มภาษาใดภาษาหนึ่ง ความสัมพันธ์ที่ว่านี้มิใช่เป็นความสัมพันธ์ตามสายกำเนิด แต่เป็นความสัมพันธ์อันเป็นผลมาจากความผิดปกติแตกต่างด้านภาษาถิ่นของภาษากลุ่มนั้น ๆ ซึ่งมีอยู่ตั้งแต่ครั้งเป็นภาษาโบราณ

2.1 การจำแนกภาษาโดยยึดลักษณะโครงสร้าง (typological classification)

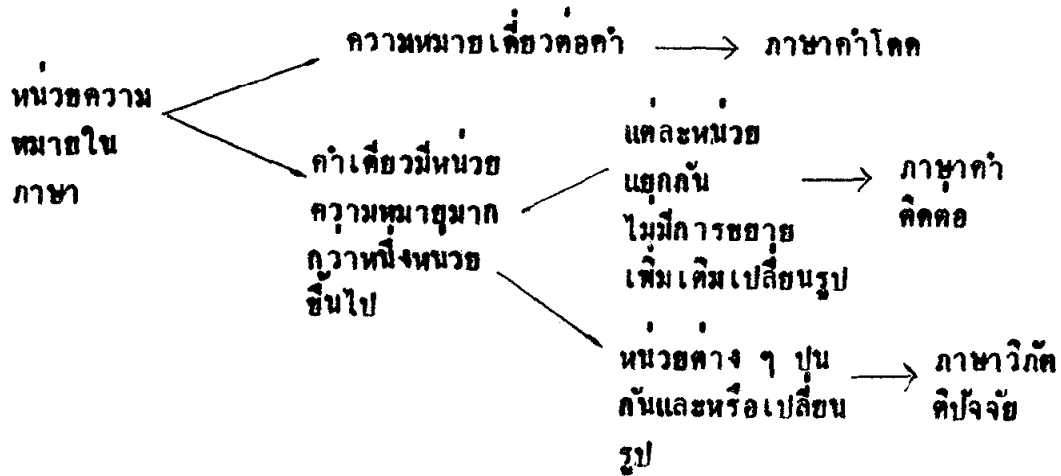
การจำแนกภาษาประเภทนี้ แบบที่นิยมกันมากคือแบบที่ August von Schlegel เป็นผู้คิดขึ้นในปี ค.ศ. 1818 ที่ลักษณะคำเป็นสำคัญ กล่าวคือ พิจารณาหน่วยคำหน่วยหนึ่งในภาษานั้น ประกอบด้วยหน่วยความหมายกี่หน่วย ถ้าแต่ละคำบ่งบอกความหมายหนึ่งหน่วย เราเรียกภาษานั้นว่า ภาษาคำโดด (isolative) นอกจากนี้ เหนือในการแบ่งหมวดหมู่ภาษายังยึดตามลักษณะไวยากรณ์ด้วย กล่าวคือถ้าภาษาใดมีลักษณะทางไวยากรณ์เหมือนกัน มีการสร้างคำและประกอบคำเข้าประโยคเหมือนกัน ก็จัดว่าภาษานั้นอยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน ภาษาใดมีการประกอบเรียงคำเข้าประโยคโดยถือเอาตำแหน่งของคำเป็นสำคัญ ถ้าเรียงผิดตำแหน่งหรือสับตำแหน่งกัน ความหมายจะเปลี่ยนแปลงไป ภาษานั้นก็จัดอยู่ในหมวดหมู่ภาษาคำโดด (ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, 2523 : 213)

ถ้าแต่ละคำในภาษาใดประกอบด้วยหน่วยภาษามากกว่าหนึ่งหน่วยขึ้นไป และแต่ละหน่วยอยู่เป็นเอกเทศ ไม่ถูกเปลี่ยนแปลงชยากรูป กล่าวคือเป็นภาษาที่มีคำเดิม (base) เป็นตัวตั้ง แล้วเอาคำเติม (affix) ไปเติมเข้ากับคำเดิมนั้น ถ้าเติมข้างหน้าคำเดิมเราเรียกคำเดิมนั้นว่าอุปสรรค (prefix) ถ้าเติมกลางคำเรียกว่า infix และถ้าเติมหลังคำเรียกว่าปัจจัย (suffix) เมื่อนำเอาคำเติมไปประกอบกับคำเดิมแล้ว ทั้งคำเติมและคำเดิมยังคงรูปอยู่เหมือนเดิม (ประสิทธิ์ : 214-216) เราเรียกภาษานั้นว่าภาษาคำติดต่อ

(agglutinative)

ภาษาใดในแต่ละคำประกอบด้วยหน่วยภาษาที่มีความหมายหลายหน่วย ซึ่งประสมหรือสนธิกันทางด้านเสียง จนไม่สามารถแยกแต่ละหน่วยออกให้เห็นชัดเจนได้ และแต่ละหน่วยมีความหมายมากกว่าหนึ่งอย่าง (วิไลวรรณ, 2526 : 94) เราเรียกภาษาที่มีลักษณะคำดังกล่าวนี้ว่า ภาษาวิกัตติปัจจัย (inflective)

เราอาจแสดงการจำแนกภาษาของ Schlegel เป็นแผนภูมิต่อไปนี้

ภาษาซึ่งมักนำมาเป็นตัวอย่างภาษาคำโดดได้แก่ ภาษาจีน ดังในตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

t'a	ch'ü	nar
he	go	where

"Where is he going?"

แต่ละคำในประโยคข้างต้นแยกจากกันโดยชัดเจน และแต่ละคำมีความหมายเดี่ยว

ภาษาเตอร์กิมักนิยมใช้เป็นตัวอย่างภาษาคำติดต่อ ดังตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

ŝchir - ler - e gid - iyor - um
city - plural - to go - present - I

"I am going to the cities."

ประโยคข้างต้นนี้ประกอบด้วยคำ 2 คำ แต่ละคำประกอบด้วยหน่วย
ภาษาที่มีความหมายสัมพันธ์ต่อกัน แต่ละหน่วยความหมายสามารถแยกออกจาก
กันมองเห็นได้ชัดเจน

ภาษาละตินเป็นตัวอย่างที่นักหิบบอกมาแสดงภาษาวิภคิตปัจจุบัน คำ
ประโยคข้างล่างนี้

serv - is libr - ōs d - o
slave - plural + to book - plural + accusative give - present + I

"I give the books to the slaves."

ในประโยคข้างต้นนี้มีคำภาษาละตินหลายคำ แต่ละคำประกอบด้วย
หน่วยที่มีความหมายสัมพันธ์ต่อกัน เพื่อให้เข้าใจง่ายเข้า เราอาจแยกย่อย
ลงไปว่าแต่ละคำมีสองภาค ภาคท้ายคำเป็นคำว่า is ประกอบด้วยหน่วยความหมาย
พหูพจน์และบุรพพท 'to' ซึ่งไม่อาจแจกแจงแยกย่อยออกไปได้อีก ภาคท้ายคำ
-ōs และ -ō ก็อาจแยกแยกได้ในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ libr - ōs
ประกอบด้วยธาตุ libr และปัจจัย ōs ซึ่งบ่งบอกว่าหนังสือเป็นกรรมตรงใน
ประโยคนี้และอยู่ในรูปพหูพจน์

คำสุดท้าย d - ō ประกอบด้วยธาตุ d ประกอบปัจจัย a เป็น
stem ซึ่งรูปหายไปเมื่อประกอบวิภคิตกริยา ปัจจุบันกาล บุรุษที่หนึ่ง เอกพจน์
ธาตุ d (infinitive = dare = to give) แจกเป็นวิภคิตกริยาได้ดังนี้

Present, indicative mood

d - o 1st person singular d - amus 1st person plural

d - as 2nd person singular d - atis 2nd person plural

d - at 3rd person singular d - ant 3rd person plural

ภาษาบาลีและสันสกฤตเป็นตัวอย่างภาษาที่มีวิกัตติปัจจัยเช่นกัน ดังปรากฏในตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

อนั	ทาสานั	ปะณฺหณานี	เทมิ
ฉัน	แก่ทาสหลายคน	หนังสือหลายเล่ม	ให้

ทาสาน ศัพท์เดิมคือทาส จัดเป็นอาการันต์ เพศชาย ในประโยคนี้ แจกเป็นวิกัตติปัจจัยที่สี่ (จุดคือ-แก่ทาส) พหูพจน์ จึงมีรูปเป็นทาสาน (ทาส + อาน)

ปะณฺหณานี ศัพท์เดิมคือปะณฺห ลงท้ายด้วย อาการันต์ ไม่มีเพศ แจกเป็นวิกัตติที่สอง (กรรมการก) พหูพจน์มีรูปเป็น ปะณฺหณานี

เทมิ มาจากทธาตุ = ให้ นำมาประกอบปัจจัยด้วยเอปัจจัย ลบสระอาท้ายธาตุหิง มีรูปเป็นเท (ทา + เอ) = stem บวกลับวิกัตติอาชยาค (finite verb) มีรูปเป็นเทมิ

ทธาตุแจกเป็นวิกัตติอาชยาคได้ดังนี้

๑. ปฐมบุรุษ โส (he) เทมิ เต (they) เทนติ

อาการันต์หมายถึงที่สุดของสระแห่งศัพท์นั้น ๆ เช่น นารีคือ อีอาการันต์ ครมฺอีอาการันต์

2. มัธยมบุรุษ ๓๖ (you) เทส ๓๖ (you) เทด
 3. อุตมบุรุษ ๓๖ (I) เทมิ ๓๖ (we) เทม

ถัดจากสมัย Schlegel มา ไคมีนักภาษาศาสตร์หลายท่านพยายามปรับปรุงและขยายระบบการจำแนกภาษาเพิ่มเติม เป็นค้นว่าเพิ่มภาษาคำความมากพยางค์ (polysynthetic language) เพื่อให้ครอบคลุมภาษาพื้นเมืองของทวีปอเมริกา อันได้แก่ภาษาของพวกอินเดียนแดงเผ่าต่าง ๆ เป็นภาษาที่มีภาคประธาน ภาคกรรม และส่วนแสดงไวยากรณ์ย่อย ๆ ซึ่งหลายรวมกันอยู่ใน verb stem ปรากฏรูปเป็นคำ ๆ เดียว ซึ่งเมื่อเทียบกับภาษาอื่นแล้วจะเท่ากับประโยคหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ภาษาของพวก Oneida² มีว่า

k ʌ tsyug	"fish"
kitsyaks	"I eat fish"
s w a y a t	"berry"
ka h y o k w a s	"I am picking berries out of water."

ในตัวอย่างข้างต้นนี้ เราจะเห็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมและกริยาวิเศษณ์ไว้รวมเข้าด้วยกันเป็นคำกริยา (Anttila, 1972 : 311)

ภาษาจีน ภาษาซาโมเอียน นับเป็นภาษาคำโดด ภาษาเตอร์กี ภาษาสวาฮีลีจัดเป็นพวกภาษาคำติดต่อกัน ภาษากรีก ละติน อราบิก เป็นกลุ่มภาษาที่มี

²ชื่ออินเดียนแดงเผ่าหนึ่ง แต่ก่อนเคยอาศัยอยู่แถบทะเลสาบปัจจุบันอยู่ในรัฐวิสคอนซิน ออนตาริโอและนิวยอร์ก ภาษาของอินเดียนแดง Oneida จัดอยู่ในกลุ่มภาษา Iroquois ซึ่งเป็นตระกูลภาษาอินเดียนแดงตระกูลหนึ่งในทวีปอเมริกาเหนือ ภาษาอื่น ๆ ที่รวมอยู่ในตระกูลนี้ได้แก่ภาษาของเผ่า Mohawk, Huron และ Cherokee

วิฤทธิปัจจัย และภาษาเอสโตโมถือว่าอยู่ในกลุ่มภาษาคำความพยางค์ อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะจำแนกภาษาทั้งหลายในโลกนี้ให้เข้ากลุ่มเข้าพวกนั้นว่ายังไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะเราไม่สามารถจัดภาษาใดภาษาหนึ่งให้เข้ากลุ่มเดียว ๆ ได้ เช่น ภาษาจีนจัดเป็นภาษาคำโดด แต่พิจารณาดูดี ๆ ภาษาจีนก็มีปัจจัย ภาษาเตอร์กิชซึ่งเป็นภาษามีรากคำ มีปัจจัย พอผสมเข้าคำก็มีการเปลี่ยนรูป ใช่ว่าจะคงหน่วยย่อยแยกจากกันโดยเด็ดขาดตลอด

นอกจากนี้ นิยามของคำว่า "คำ" (word) ก็ยังถกเถียงกันอยู่ไม่เป็นที่ยุติ เนื่องจากการจำแนกภาษาโดยยึดลักษณะโครงสร้างเป็นเกณฑ์ คืออาศัยคำเป็นรูปพื้นฐาน เมื่อใดที่เราตกลงกันได้ในเรื่องยอมรับคำจำกัดความของคำ เมื่อนั้นการจำแนกภาษาโดยดูลักษณะคำจะเกิดประโยชน์ แต่ทว่านิยามของคำที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องตกลงกันยังไม่มี แม้ในคริสต์ศตวรรษที่สี่สิบนี้ จะมีการปรับปรุงเกณฑ์จำแนกภาษาตามลักษณะโครงสร้างให้กระชับรัดกุมขึ้นแล้วก็ตาม การพิจารณาว่าภาษาใดควรอยู่ในกลุ่มใด ยังขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของนักภาษาศาสตร์ ซึ่งก็สุดแต่นักภาษาศาสตร์ทั้งหลายเหล่านี้จะพิจารณาสิ่งใดเป็นสำคัญ

ในคริสต์ศตวรรษที่สี่สิบ นักภาษาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงคือ Edward Sapir ได้พยายามปรับปรุงการจำแนกภาษาตามลักษณะโครงสร้างของ Schlegel ให้ละเอียดลออมากยิ่งขึ้น ต่อมา Joseph H. Greenberg ถัดกันซึ่งได้แสดงลักษณะสำคัญ ๆ ของภาษา เพื่อใช้ในการแยกย่อยรายละเอียดของไวยากรณ์ภาษาใดภาษาหนึ่ง Greenberg (1966) ได้เสนอการจำแนกภาษาโดยดูจากการเรียงคำในประโยค ประโยคบอกเล่าโดยทั่วไปมีส่วนประกอบพื้นฐานสามส่วนคือ ส่วนประธาน (Subject) กริยา (Verb) และกรรม (Object) ซึ่งทำให้สามารถจำแนกภาษาทั้งหลายในโลกนี้ออกเป็นสามประเภทใหญ่ ๆ ควบกันคือ

ประเภทที่หนึ่ง เรียกว่าภาษา VSO หมายถึงภาษาที่มีการเรียงลำดับคำ
ในประโยคเริ่มจากคำกริยา ประธาน และกรรมตามลำดับ

ประเภทที่สอง เรียกว่าภาษา SVO หมายถึงภาษาที่เรียงลำดับคำ
จากประธาน คำกริยา และกรรมเป็นลำดับสุดท้ายในประโยค

ประเภทที่สาม เรียกว่าภาษา SOV มีการเรียงลำดับคำในประโยค
โล่จากประธาน กรรม และกริยา อยู่ในตำแหน่งสุดท้าย

Greenberg ได้แจกแจงลักษณะเฉพาะของภาษาทั้งสามประเภทไว้
เช่น ภาษา SVO มีลักษณะดังนี้

1. เป็นภาษาที่ใช้บุรพทวนำหน้ากรรม เช่น ในบ้าน บนโต๊ะ
2. ในการเปรียบเทียบ คำคุณศัพท์มาก่อนคำเปรียบเทียบ "กว่า"
เช่น กว่าสวย
3. คำนามมาก่อนอนุประโยคที่ขยาย เช่น ผู้หญิงคนที่ยืนอยู่
ตรงนั้น
4. คำนามมาก่อนคำแสดงความเป็นเจ้าของ เช่น หนังสือของฉัน
5. กริยาช่วยมาก่อนกริยาแท้ เช่น คงมา อาจมี

(วิไลวรรณ 2526 : 48)

เมื่อเราจัดภาษาใดภาษาหนึ่งเข้าประเภทอย่างหนึ่งอย่างใดในสาม
ประเภทข้างต้นนั้น เป็นต้นว่า เราจัดภาษาตระกูลไทให้เป็นภาษาประเภท SVO
เราหมายความว่า ประโยคส่วนใหญ่ในภาษาไทย จะมีการเรียงคำแบบประธาน
กริยา กรรม หากใช้ว่าทุกประโยคในภาษาตระกูลไท จะมีการเรียงคำแบบ SVO
บางประโยคก็มีการเรียงคำแบบอื่นก็ได้ เป็นต้นว่าภาษาไทยคำที่ (วิไลวรรณ,
2526 : 49) ได้รับอิทธิพลของภาษารอบค่านหรือภาษาของชนส่วนใหญ่ในรัฐอัสสัม

อินเคีย ซึ่งเป็นภาษาประเภท SOV (เช่นภาษาอัสสัมมีส ภาษาฮินดี) จึงทำให้
 ภาษาไทคำตี้ ซึ่งเดิมเป็นภาษาประเภท SVO ค่อย ๆ เปลี่ยนไปเป็นภาษา SOV
 เหมือนภาษาเพื่อนบ้าน ตัวอย่างเช่น

hau man-mai han yəʔ²
 เรา มัน ปัจจุบันแสดงกรรม เห็น แล้ว
 "เราเห็นมันแล้ว"

ผลของการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ตระกูลภาษาไทคำตี้มีรูปประโยค 2 ประเภทใหญ่ ๆ
 คือ SVO และ SOV

Theodora Bynon (1977 : 263) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าการ
 จำแนกภาษาโดยอาศัยการเรียงคำนี้อาจจัดเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้เป็น 2 กลุ่มคือ
 กลุ่มภาษา SVO กับ VSO กลุ่มหนึ่ง และกลุ่มภาษา SOV อีกกลุ่มหนึ่งต่างหาก
 เนื่องจากมีผู้กล่าวอ้างกันมากกว่าลำดับคำกริยา กรรมและชนิดของคำอื่น ๆ มีความ
 สัมพันธ์กันอย่างแน่นอน ดังนั้น หากภาษาใดภาษาหนึ่ง (เช่น ภาษาญี่ปุ่น) มีการ
 เรียงคำแบบ OV แล้วไซ้ เราอนุมานได้ว่าภาษาญี่ปุ่นจะวางบุรพทวิหลัง
 กรรม ส่วนคำคุณศัพท์ คำแสดงความเป็นเจ้าของและคำขยายอนุประโยค
 (relative clause modifiers) จะอยู่หน้าคำนาม สำหรับภาษาประเภท
 VO (เช่นภาษาไทย) ก็จะมีลักษณะการเรียงคำตรงกันข้าม กล่าวคือ จะวางคำ
 แสดงความเป็นเจ้าของ คำคุณศัพท์ และคำขยายอื่น ๆ ไว้หลังคำนาม
 และมีคำบุรพทวิหน้ากรรม

Bynon เสร็จว่า ถ้ากล่าวอ้างข้างต้นเป็นความจริง การจำแนก
 ภาษาโดยดูการเรียงคำในประโยคเป็นหลักก็นับว่าเป็นการจำแนกที่ตรงกับกรณีการ

เปลี่ยนแปลงของภาษาเชิงภาษาศาสตร์ภาคประวัติของสมควรวที่เคียว โดยเฉพาะอย่างอื่น แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประโยค ดังนั้น ถ้าภาษาใดภาษาหนึ่งจะเปลี่ยนการเรียงคำจากประเภท OV เป็น VO ตำแหน่งของคำขยายทั้งหลายก็ควรจะเปลี่ยนไปควย และควรจะวางบุรพบทหน้ากรรม แทนที่จะไว้หลังกรรมดังแต่ก่อน ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ได้เกิดขึ้นแล้วกับภาษาในตระกูลอินโด-ยูโรเปียนหลายภาษา รวมทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ดังนั้นข้อเท็จจริงที่ว่าภาษาเหล่านี้ได้เริ่มค้นวางบุรพบทหน้ากรรม และวางกริยาช่วยหน้ากริยาแทนนั้น ก็อาจนำมาอธิบายได้ในแง่ว่าเป็นสิ่งบอกเหตุแสดงวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงภาษาจากประเภท OV ไปเป็นประเภท VO

2.2 การจำแนกภาษาตามสายกำเนิด (genetic classification)

เหตุที่มีการจำแนกภาษาตามสายกำเนิดก็เพื่อค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวกับความเป็นมาของภาษาค้าง ๆ การจำแนกภาษาประเภทนี้ไม่คู่เพียงลักษณะที่คล้ายคลึงกันที่มีอยู่ในภาษาสองภาษาหรือมากกว่าสองภาษาขึ้นไป แต่เน้นสิ่งสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันที่ปรากฏอยู่ในหน่วยภาษาของภาษาเหล่านั้น

ต่อไปนี้ เป็นรายการแสดงจำนวนนับเป็นภาษาที่ต่างกัน 5 ภาษา

	A	B	C	D	E
1.	eins	een	bir	i	ichi
2.	zwei	twee	iki	er	ni
3.	drei	drie	uc	san	san
4.	vier	vier	dort	sə	shi
5.	funf	vijf	beš	wu	go

สิ่งแรกที่เราสังเกตเห็นจากข้อมูลข้างต้นนี้ก็คือ ชื่อเรียกจำนวนนับเหล่านี้ไม่มีลักษณะร่วมกัน คำภาษาที่ต่าง เลือกออกเสียงจำนวนนับต่างกันไป

เมื่อดูจำนวนนับในสามแถวแรก เราจะสังเกตเห็นว่าแถว A และแถว B คล้ายกันมากกว่าแถว C ความคล้ายคลึงนี้เห็นได้ชัด เมื่อใดที่เราสังเกตเห็นความคล้ายคลึงกันระหว่างสองภาษา เมื่อนั้นเราต้องพยายามอธิบายให้เหตุผล ทั้งภาษา A และ B ย่อมเลือกสัญลักษณ์ภาษาและการออกเสียงได้ตามที่ต้องการ แต่เหตุใดทั้งสองภาษาจึงเลือกออกเสียงจำนวนนับ 1-5 ใกล้เคียงกัน เมื่อเราศึกษาคำอื่น ๆ ในสองภาษานี้ต่อไปอีก เราก็พบลักษณะคล้ายคลึงกันทำนองเดียวกันนี้อีก จนในที่สุดเราก็ไม่คิดว่า เป็นเหตุบังเอิญอีกต่อไป ยกตัวอย่างเช่น จำนวนนับ 6-10 ของภาษา A และ B ต่อไปนี้

	A	B
6.	sechs	zes
7.	sieben	zeven
8.	acht	acht
9.	neun	negan
10.	zehn	tien

เมื่ออ่านผ่านคำอีกครั้ง เราพบว่าในกรณีที่ภาษา A และ B ออกเสียงคำบางคำต่างกัน ก็เป็นความแตกต่างที่สัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบระเบียบ เป็นต้นว่า ถ้าภาษา B ขึ้นต้นด้วย t ภาษา A ก็จะเป็น z หรือเมื่อเสียงต้นคำในภาษา A เป็น s คราใด ภาษา B จะเป็น z รั้งกัน ครานั้น

ถ้าเราปิดเรื่องความบังเอิญออกไป คำตอบที่เหลือคือเหตุใดภาษา A และภาษา B จึงคล้ายคลึงกันและแตกต่างกับภาษา C อย่างมากมาย ทั้งนี้ได้เคยกล่าวไว้แล้วว่า ภาษาใดก็ตาม ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นส่วนที่เหลือตกทอดมาจากสิ่งเดียวกันในอดีตนั่นเอง ดังนั้นข้อสรุปที่เป็นไปได้ประการเดียวที่เราอาจจะดึงมาจากข้อมูลข้างต้นก็คือ สิ่งตกทอดที่เหลือเค้าอยู่ในภาษา A และภาษา B จะต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาตั้งแต่ครั้งอดีต เราอาจตั้งสมมุติฐานได้อย่างมั่นใจว่า ชื่อเรียกจำนวนนับในภาษา A และ B ก็คือผลที่หลงเหลือจากสิ่งโบราณสิ่งเดียวกัน ทั้งนี้เพราะแม้เราจะลองขยายเอาจำนวนนับ 6-10 ในภาษา C มาเทียบดู เราก็ไม่พบสิ่งใดที่คล้ายคลึงกับภาษา A และภาษา B เลย

6. alti
7. yedi
8. sekiz
9. dokuz
10. on

ภาษา A คือภาษาเยอรมัน ภาษา B คือภาษาฮอลันดา ส่วน C คือภาษาเตอร์กีก หลังจากที่เราได้อภิปรายเกี่ยวกับจำนวนนับในภาษาเยอรมัน และฮอลันดามาพอสมควรแล้ว เราสรุปได้ว่าในอดีตกาลยุคหนึ่ง ภาษาทั้งสองคงต้องมีจำนวนนับเป็นคำโบราณคำเดียวกัน ส่วนแถวที่สี่และที่ห้า คือจำนวนนับในภาษาจีน (D) และภาษาญี่ปุ่น (E) ซึ่งเราสามารถพิสูจน์ได้ในทำนองเดียวกัน สมมุติว่าเราขยายข้อมูลให้มากขึ้นเหนือระดับเทียบคำหรือกลุ่มคำขึ้นไป นั่นคือดูโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษาจีนและญี่ปุ่นในรูปประโยค

ตัวอย่างประโยค : นี่คือนั่งหนังสือเล่มหนึ่ง

ภาษาจีน jei shr i ben shu
 นี่ คือ หนึ่ง เล่ม หนังสือ

ภาษาญี่ปุ่น kore wa hon desu
 นี่ (สิ่งชี้แสดงประธาน)³ หนังสือ คือ

เราจะสังเกตเห็นได้ว่าภาษาจีนและภาษาญี่ปุ่นมีระบบไวยากรณ์แตกต่างกันมาก ทั้งในด้านการเรียงคำและการใช้คำชนิดต่าง ๆ เป็นต้นว่า ลักษณะนามและคำแสดงไวยากรณ์อื่น ๆ แต่จำเรานำประโยคเดียวกันเป็นภาษาฮอลันดาและภาษาเยอรมันมาเทียบกันดังต่อไปนี้

ภาษาฮอลันดา dit is een boek
 this is a book
ภาษาเยอรมัน dies ist ein Buch
 this is a hook

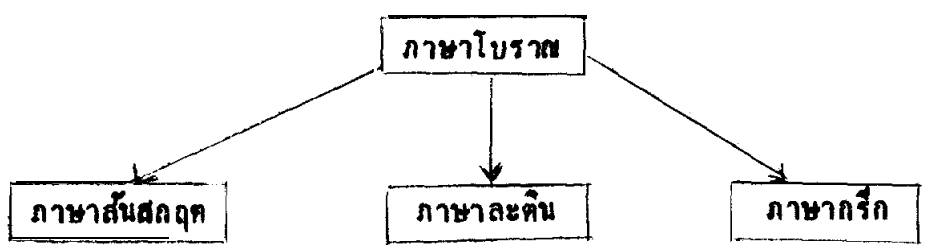
เราพบว่าทั้งสองภาษาไม่เพียงแต่จะคล้ายคลึงกันในระดับคำเท่านั้น ในระดับวากยสัมพันธ์ของภาษาทั้งสองก็คล้ายคลึงกันมาก เพราะต่างมีโครงสร้างไวยากรณ์รูปเดียวกัน ดังนั้น เมื่อย้อนกลับไปเปรียบเทียบประโยคภาษาจีนและญี่ปุ่นอีกครั้งหนึ่ง แม้ว่าบางครั้งเราอาจพบภาษาญี่ปุ่นหลายคำซึ่งคล้ายกับคำในภาษาจีน เราก็ไม่จัดภาษาจีนและภาษาญี่ปุ่นไว้ในตระกูลภาษาเดียวกัน เราอาจอธิบายอย่างง่าย ๆ ว่า คำที่คล้ายคลึงกันนั้นเป็นเพราะญี่ปุ่นยืมคำบางคำมาจากจีน

³ในภาษาญี่ปุ่น wa บ่งบอกให้รู้ว่าคำที่อยู่ข้างหน้าเป็นประธานของประโยค

ส่วนการที่ภาษาฮอลันดาสัมพันธ์สอดคล้องกับภาษาเยอรมันนั้นเป็นกรณีที่แตกต่างกันไป เนื่องจากข้อละม้ายคล้ายคลึงกันที่มีอยู่ระหว่างสองภาษานี้มีหลายข้อและมีอยู่ทุกระดับโครงสร้าง ปัญหาที่ว่าอาจจะเป็นการยืมคำจึงตกไปตรงกันข้าม เราสรุปได้ว่าภาษาฮอลันดาและภาษาเยอรมันเคยเป็นภาษาเดียวกันมาแล้วในอดีต ข้อสรุปนี้บอกเป็นนัยว่า ส่วนที่ทั้งสองภาษามีอยู่เหมือนกัน มิใช่เป็นผลเกิดจากการติดต่อกันระหว่างภาษาที่ต่างกันดัง เช่นในกรณีภาษาจีนและญี่ปุ่น แต่ทว่าเป็นความคล้ายคลึงกันอันสืบเนื่องมาจากการที่ทั้งสองภาษาต่างสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับภาษาดั้งเดิมหรือภาษาต้นกำเนิดภาษาเดียวกัน

ผู้เสนอแนวคิดเรื่องภาษาดั้งเดิมหรือภาษาโบราณคือ เซอร์ วิลเลียม โจนส์ ผู้พิพากษาชาวอังกฤษประจำอินเดีย เซอร์โจนส์ ศึกษาภาษาหลายภาษา ในปี ค.ศ. 1786 ท่านได้แถลงว่า ภาษาสันสกฤตสัมพันธ์กับภาษากรีกและละตินอย่างใกล้ชิดทั้งในคำรากศัพท์ของกริยาและคำนาม ไวยากรณ์ จนไม่น่าจะเป็นเรื่องบังเอิญ ทั้งสามภาษานี้เมื่อพิจารณาแล้วย่อมถือกำเนิดมาจากภาษาเดียวกัน ซึ่งบัดนี้ไม่มีรูปหลงเหลืออยู่ อนึ่ง ภาษากอธิกและภาษาเคลติกก็อาจถือกำเนิดมาจากแหล่งเดียวกับภาษาสันสกฤต ทั้งภาษาเปอร์เซียโบราณก็คงเช่นกัน

ถ้อยแถลงจากการค้นคว้าของเซอร์วิลเลียม โจนส์ นับว่าได้เพิ่มเติมเสริมความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการของภาษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ประเด็นแรกที่ท่านเสนอคือ ทั้งสามภาษาได้แก่ ภาษาสันสกฤต กรีก และละติน วิวัฒนาการเป็นอิสระต่างกัน มาจากภาษาโบราณภาษาเดียวกัน ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ประเด็นที่สองซึ่งท่านเซอร์โจนส์เสนอไว้ก็คือ ภาษาโบราณนั้นอาจจะสูญไปนานแล้ว ไม่มีใครใช้นั้นคือพิสูจน์ไม่ได้ หรือไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ การตั้งข้อสมมุติฐานที่ว่าเคยมีภาษาโบราณอยู่ แม้พิสูจน์ไม่ได้ ไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐานไว้ก็ตาม นับว่าเป็นการนำไปสู่การค้นคว้าหาความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันที่มีอยู่ในกลุ่มภาษาอินโด-ยูโรเปียน ตลอดจนความพยายามที่จะบูรณะภาษาดั้งเดิมของกลุ่มภาษานี้ ว่ากันตามหลักการแล้ว แนวความคิดเรื่องภาษาดั้งเดิมที่ไม่มีบันทึกหลักฐานไว้ได้ช่วยให้ผู้ศึกษาภาษามีอิสระมากขึ้น ไม่ต้องพะวงคอยอธิบายทุกสิ่งทุกอย่างในประวัติศาสตร์อย่างละเอียดลออเท่าที่และตามที่มีอยู่ในเอกสารบันทึกไว้เท่านั้น เพราะในระยะต่อมา ปรากฏาที่เขาสมมุติขึ้นและยังพิสูจน์ไม่ได้ ก็สามารถอ้างอิงได้และพิสูจน์ให้เห็นจริงได้โดยอาศัยพยานหลักฐานจากบันทึกเอกสารต่างๆ โดยเหตุนี้ ในครั้งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 มาจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 20 บรรดานักภาษาศาสตร์จึงสนใจรวบรวมข้อมูลภาษาต่าง ๆ ในส่วนต่าง ๆ ของโลก เปรียบเทียบภาษาเหล่านี้ แยกแยะความคล้ายคลึงกันที่มีอยู่ ตลอดจนความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ออกมา เพื่อพิสูจน์หาต้นกำเนิดภาษาเหล่านั้น

เมื่อหลักฐานชี้ชัดว่าภาษาสองภาษาเคยเป็นภาษาเดียวกันมาในอดีต เราเรียกว่าทั้งสองภาษามีความสัมพันธ์กันตามสายกำเนิดหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือทั้งสองภาษามาจากตระกูลภาษาเดียวกัน (language family) เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อเราจัดภาษาตามสายกำเนิด เป็นการจัดตามประวัติศาสตร์โดยแท้จริง และไม่จำเป็นต้องระบุลงไปถึงขั้นที่ว่าภาษาเหล่านั้นคล้ายคลึงกันในอัตราเล็กน้อยแค่ไหนเพียงไร ทั้งนี้เพราะภาษาย่อมจะเปลี่ยนแปลงเสมอไปตามกาล ปริมาณความเปลี่ยนแปลงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายปัจจัย บางปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาก็ยังไม่เป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้งนักในปัจจุบัน ปัจจัยที่มองเห็นได้ชัด ได้แก่ ระยะเนิ่นนานแห่งกาลเวลา การแบ่งแยกในเชิงภูมิศาสตร์ มากน้อยแตกต่างกันไป และปริมาณการติดต่อกับวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่ผิดแผกออกไป

มีบ่อยครั้ง เหมือนกันที่ความคล้ายคลึงระหว่างสองภาษาซึ่งสืบไปหา
ต้นกำเนิดเดียวกันได้ จะไม่ปรากฏให้สังเกตเห็นง่ายในตอนค้น ๆ หรือไม่ก็
ปริมาณคำยืมมีมากจนไม่อาจหาข้อสรุปที่ถูกต้องได้ อย่างไรก็ดี หากใช้เกณฑ์
และระเบียบวิธี เปรียบเทียบทางภาษาศาสตร์ เข้าช่วยแล้ว โอกาสที่จะพิสูจน์
ให้ได้ว่า ภาษาสองภาษาใดก็ตามหรือมากกว่าสองภาษาขึ้นไป สัมพันธ์กันตาม
สายกำเนิดก็เป็นไปได้มากขึ้นเท่านั้น

2.3 รูปจำลองทางภาษาศาสตร์ (Linguistic models)

การจัดกลุ่มภาษาให้เป็นหมู่เป็นพวกถือ เป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อน
ดังนั้น ในการสรุปใจความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งซับซ้อนและละเอียดอ่อนนี้บางครั้ง
นักภาษาศาสตร์พอใจจะเสนอในลักษณะ เป็นรูปจำลอง (model) เนื่องจากรูป
จำลองทางภาษาศาสตร์จะเป็นวิธีที่สะดวก แสดงโดยภาพที่ให้อธิบายทั่วไปอย่าง
สั้น ๆ แต่ใจความ ในแง่หนึ่งรูปจำลองภาษามีความแน่นอนถูกต้อง ช่วย
เข้าใจกระจ่าง เมื่อจะตั้งปัญหาหรือแก้ปัญหา รูปจำลองภาษาช่วยสะท้อนความคิด
ใหม่ที่มาแทนความคิดเห็นเดิม อย่างไรก็ตาม มองในอีกแง่หนึ่ง รูปจำลองภาษา
อาจจะปิดกั้นก็ต่อความก้าวหน้าทางความคิดใหม่ ๆ ในการศึกษาภาษาศาสตร์
ภาคประวัติ ได้มีผู้เสนอรูปจำลองภาษาต่าง ๆ ไว้มากมายรูป หน้าที่ของผู้ศึกษาคือ
ต้องตระหนักว่า รูปจำลองภาษาเหล่านั้นมีอะไรบ้าง มีข้อดีข้อเสียอย่างไร การ
ทำความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวจะช่วยให้เราเข้าใจศัพท์เฉพาะที่ใช้กัน ในแวดวง
ภาษาศาสตร์ ตลอดจนข้อโต้แย้งของบรรดาผู้สนใจทางภาษาศาสตร์ เหตุที่มีมาแต่
อดีตจนถึงปัจจุบัน

2.3.1 รูปจำลองตระกูลภาษา (language family model)

รูปจำลองภาษารูปแรกที่เราได้ศึกษาคือรูปจำลองตระกูล

ภาษา (Lehmann, 1973 : 135) ซึ่งรวมภาษาที่สัมพันธ์กันตามสายกำเนิดไว้ในกลุ่มเดียวกัน เช่น ตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียน เราอาจเรียกภาษากรีก ภาษาละตินและภาษาอินโด-ยูโรเปียนอื่น ๆ ในตระกูลนี้ว่าเป็นภาษาที่น้องกัน (sister languages) นอกจากนี้ ศัพท์เฉพาะอื่น ๆ ที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ภายในตระกูลภาษาเดียวกันก็มี ภาษาบรรพบุรุษ (parent language) หมายถึงภาษาอินโด-ยูโรเปียนโบราณที่สืบสายมา (descended) เช่น ภาษากรีกสืบสายมาจากภาษาอินโด-ยูโรเปียนโบราณ หากตระกูลภาษาหนึ่งประกอบด้วยหลายภาษา เราเรียกว่าภาษาสัมพันธ์กัน (related) คำหรือหน่วยภาษาที่เราสามารถสืบสาวกลับไปยังต้นตอได้ เราเรียกคำเหล่านั้นว่าคำเกี่ยวดองกัน (cognates)

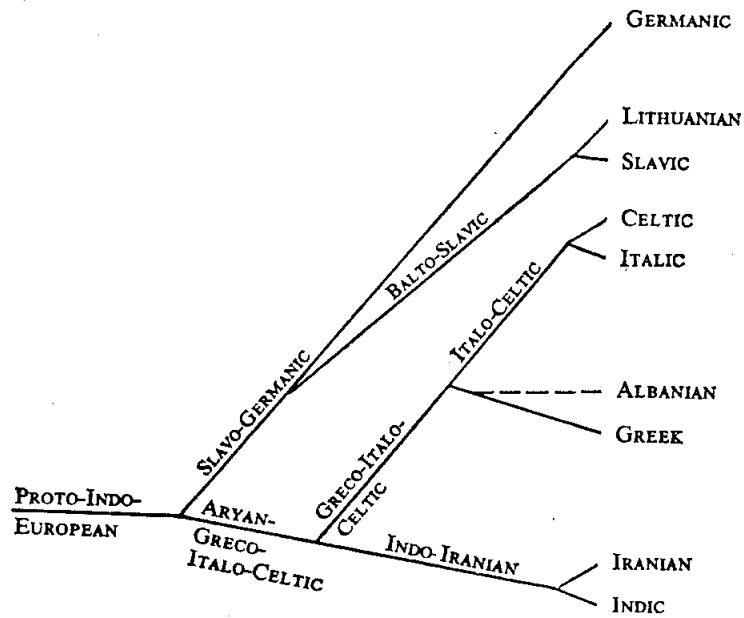
รูปจำลองตระกูลภาษาเป็นประโยชน์ช่วยให้ผู้ศึกษามองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาต่าง ๆ แต่ก็มีข้อจำกัดหลายประการ เป็นต้นว่า คำศัพท์เฉพาะที่ใช้เรียก ตัวอย่างเช่น กลุ่มภาษาเยอรมันนิกวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงหลายระยะแตกต่างไปจากของภาษากรีกและละติน แม้จะอยู่ในตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียนด้วยกัน ฉะนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาในกลุ่มเยอรมันนิก เช่น ภาษาอังกฤษ และเยอรมันกับภาษากรีกสมัยใหม่จึงน่าจะเป็นความสัมพันธ์ในฐานะภาษาลูกพี่ ลูกน้องห่าง ๆ มากกว่าจะเป็นภาษาที่น้องกัน หากจะแยกศึกษา กลุ่มภาษาเยอรมันนิกเป็นส่วนต่างหากออกไป ย่อมจะดีกว่าการพยายามโยงกลุ่มภาษานี้ให้เป็นภาษาที่น้องกับภาษากรีกและละตินให้ได้

นอกจากนี้ หากพิจารณาในช่วง เวลาอันยาวนานช่วงหนึ่งตระกูลภาษาหนึ่ง ๆ มีลักษณะแตกต่างกับตระกูลมนุษย์ เพราะสมาชิกในตระกูลภาษาอาจเก่าแก่ไม่รู้จักตาย และอาจพัฒนาความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ระหว่างกัน ซึ่งไม่ทราบจะเรียกชื่อความเกี่ยวดองใหม่นั้นว่าอย่างไร ศัพท์แสดงความสัมพันธ์อันที่น้องนำไปใช้ครอบคลุมไม่ไต่หมัก หรือใช้ได้ก็ยังไม่ชุกช่า เป็นค้นว่าภาษา

ฝรั่งเศสกับภาษากรีกสัมพันธ์กันฉันทหลานสาวกับพี่ แต่ในขณะเดียวกันภาษา
 ฝรั่งเศสก็เป็นน้องสาวภาษาอิตาลี เป็นลูกสาวภาษาละติน เป็นลูกที่ลูกน้องกับ
 ภาษาฮินดู ฯลฯ

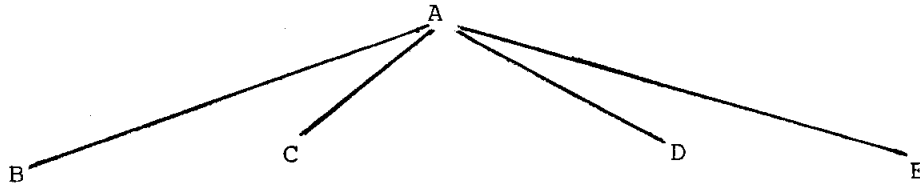
โดยเหตุที่มีข้อจำกัดดังกล่าวในราวกลางคริสต์ศตวรรษ
 ที่สิบเก้า ก็มีผู้เสนอรูปจำลองภาษารูปใหม่เพื่อแก้ปัญหารูปจำลองแรก เป็นนัก
 ภาษาศาสตร์ชาวเยอรมันซึ่งได้รับการฝึกอบรมมาทางชีววิทยา ชื่อ August
 Schleicher Schleicher รัชธิพิลแนวความคิดเรื่องวิวัฒนาการของ
 Charles Darwin มาเต็มที่ เขาเสนอแนะว่าในภาษาหนึ่ง ๆ ความสัมพันธ์
 ระหว่างภาษาย่อย ๆ ที่มีอยู่ภายในภาษาเหล่านั้นเปรียบเสมือนกิ่งก้านสาขาของ
 คนไม้คนหนึ่งนั่นเอง

2.3.2 รูปจำลองสาขาตระกูลภาษา (family tree)

Schleicher's Indo-European family tree.

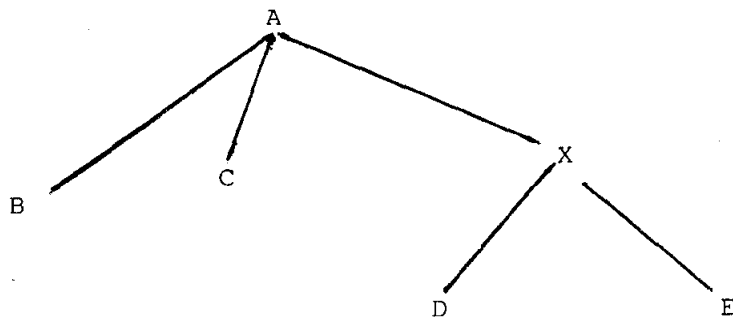
แผนภาพที่นิยมใช้กันมากที่สุดใน การแสดงความสัมพันธ์ของ ภาษาตามสายกำเนิดนั้นคือแผนภาพสาขาตระกูลภาษา (family tree) ซึ่ง Schleicher เป็นผู้คิดขึ้น (Arlotto 1972) แผนภาพสาขาภาษานี้ประกอบด้วย ภาษาพ่อแม่เป็นจุดตั้งต้นแล้วแตกกิ่งก้านสาขาเป็นภาษาลูก ๆ และภาษาที่เกี่ยวข้อง กัน

เราสมมุติว่าจุดต่าง ๆ ที่อยู่ปลายสุด (ภาษา B C D E) เป็นตัวแทน ภาษาที่พอจะพิสูจน์หาหลักฐานได้ในเชิงประวัติศาสตร์ และเป็นภาษา ที่นักภาษาศาสตร์เชื่อว่ามี ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ส่วนภาษาซึ่งภาษา B C D E สืบสายมานั้น ในที่นี้เราเรียกว่าภาษา A และเป็นภาษาที่เราต้องการสำรวจย้อน กลับไปให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ช่วงระยะเวลา (time span) แสดงโดย เส้นที่เชื่อมโยงระหว่าง A กับภาษาลูกหลาน หากเราประสงค์จะพูดถึงภาษาที่ เกิดขึ้นระหว่างช่วงภาษา A และ B เรานิยมเรียกว่าภาษา B เก่า (Pre B)

ในบางครั้งเราจะพบกรณีที่ว่า ภาษาสองภาษาหรือมากกว่านี้ ภายในตระกูลภาษาเดียวกัน มีลักษณะบางอย่างที่คล้ายคลึงร่วมกัน ลักษณะ ดังกล่าวแยกภาษาทั้งสองออกจากกลุ่มสมาชิกภาษาตระกูลเดียวกัน กรณีเช่นนี้ ทำให้เราเชื่อว่าสองภาษานี้จะต้องผ่านช่วงพัฒนาการมาด้วยกัน โดยที่ภาษาอื่น ๆ ไม่ได้มาเกี่ยวข้องด้วย สมมุติให้ภาษา D และ E ในแผนภาพก่อนหน้านี้เป็น ตัวอย่างกรณีดังกล่าว เราสามารถแสดงให้เห็นได้โดยเพิ่มภาษาอีกภาษาหนึ่ง

(X) ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่างภาษาบรรพบุรุษ (A) กับบรรดาภาษาที่มีพื้นฐานอยู่ เป็นภาษาที่มีความคล้ายคลึงบางประการร่วมกันมากกว่าภาษาอื่น ๆ ในตระกูล ภาษาเดียวกัน

ภาษาใดมีลักษณะเช่นภาษา X นี้ เราเรียกว่าภาษาเก่าหรือภาษาโบราณ ช่วงกลาง (intermediate common language) เรานับเป็นภาษาโบราณ เพราะว่าจะยังมีภาษาก่อนหน้าสืบต่อจากภาษานี้ลงไปอีก เหตุที่จัดเป็นภาษาโบราณ ช่วงกลางเพราะอยู่ระหว่างภาษาที่พิสูจน์ได้มีหลักฐานกับภาษาคั้งเดิมเท่าที่เรา บุรณะย้อนกลับไปได้ ปัญหาที่ว่าจะจัดกลุ่มภาษาแยกย่อยละเอียดวิเคราะห์ใน ตระกูลภาษาหนึ่ง ๆ เป็นปัญหาละเอียดอ่อนซับซ้อนมากที่สุดปัญหาหนึ่งในภาษาศาสตร์ ภาคประวัติ เนื่องจากต้องอาศัยความตั้งใจพิจารณารายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างจริงจัง ตลอดจนการประเมินหลักฐานจำนวนมากที่นำมาได้อย่างถี่ถ้วน ไม่ว่าจะ เป็นหลักฐานในทางบวกหรือในทางลบ

กล่าวโดยสรุป รูปจำลองสาขาตระกูลภาษา (the family tree model) มีความละเอียดซับซ้อนมากกว่ารูปจำลองตระกูลภาษา ช่วยให้ ผู้ศึกษาภาษามองเห็นภาพภาษาต่าง ๆ ได้ชัดเจน ตลอดจนเห็นวิวัฒนาการของ ภาษาต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นกำเนิดจนแตกกิ่งก้านสาขาแยกย่อยออกไป ซึ่งแสดงความ สัมพันธ์กันทั้งในแง่ช่วงเวลาและระยะห่าง อย่างไรก็ตาม รูปจำลองสาขาตระกูล ภาษาก็มีข้อจำกัดหลายข้อ Fromkin และ Rodman (1978) ยกตัวอย่าง แผนภาพแสดงสาขาตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียนประกอบการวิจารณ์ของคนดังต่อไปนี้

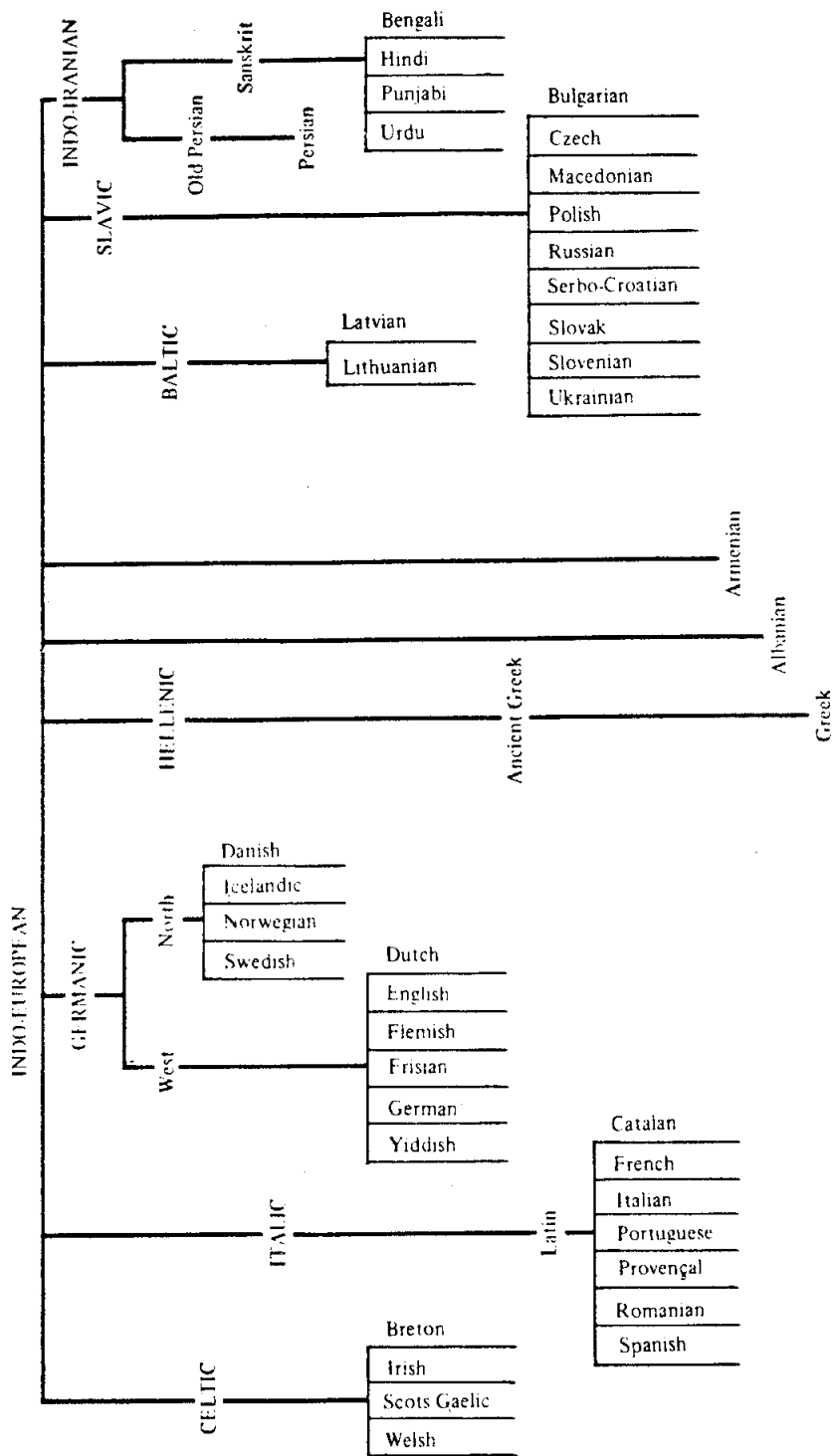

Figure 12-1 The Indo-European family of languages.

(Fromkin & Rodman, 1978 : 344)

ข้อจำกัดประการแรก แผนภาพสาขาตระกูลภาษาไม่แสดงข้อเท็จจริงทั้งหมดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่มีอยู่ระหว่างภาษาต่าง ๆ จะแสดงเพียงภาษาแตกกิ่งก้านอย่างง่าย ๆ เป็นภาษานั้นภาษาหนึ่ง แผนภาพตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียนก็เช่นกัน แสดงภาพภาษาอย่างเรียบง่ายเกินไป เป็นต้นว่าไม่ได้รวมเอาบรรดาภาษาที่วิวัฒนาการแล้วตายไปโดยไม่มีภาษาลูกหลานสืบต่อมาแสดงไว้ด้วย ภาษาเหล่านี้ถูกคัดออกไปโดยปริยาย

ประการที่สอง รูปจำลองสาขาตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียน ไม่ได้แสดงกลุ่มภาษาเก่าหรือภาษาโบราณช่วงกลางให้ปรากฏด้วย ภาษาพวกนี้ถูกคัดหายไปจำนวนไม่น้อย ทั้ง ๆ ที่เป็นขั้นตอนสำคัญที่ภาษาสมัยใหม่ทั้งหลายจะต้องวิวัฒนาการผ่านเป็นลำดับมาก่อน ทั้งนี้เพราะภาษาทั้งหลายเชื่อว่าวิวัฒนาการอย่างฉับพลันทันที และการที่จะวินิจฉัยว่าภาษาใหม่เกิดเมื่อใดไม่ใช่จะตัดสินลงไปได้โดยง่าย

ประการสุดท้าย แผนภาพข้างต้นนี้ไม่ได้แสดงภาษาในตระกูลนี้ทั้งหมด เนื่องจากไม่มีที่เพียงพอ คงแสดงแค่สาขาใหญ่ ๆ ซึ่งจะเป็นที่สนใจของผู้ที่ผู้ใช้ภาษาลูกหลานปัจจุบันของตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียน

Lehmann (1973 : 136-137) ในข้อคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับ

ข้อบกพร่องของรูปจำลองสาขาตระกูลภาษา ความเห็นของ Lehmann โนม์ เอ็งเงอ์ ไบโนท ใช้เหตุผลภาษาศาสตร์ภาคประวัติ คือพิจารณาว่ารูปจำลองชนิดนี้ไม่อาจแสดงการเปลี่ยนแปลงของภาษาให้ปรากฏทั้งที่จำเป็นยิ่ง ชกตัวอย่างเช่นภาษาอังกฤษซึ่งพิจารณาตามรูปจำลองแล้วจะพบว่า ภาษาอังกฤษเป็นสาขาที่แตกแขนงมาจากต้นตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียนโดยตรง จึงไม่น่าจะมีสาขาภาษาอื่นหรือสาขาย่อยที่แตกหน่อจากกิ่งก้านที่ใหญ่กว่าก่อนหน้านี้เข้ามาปะปน เช่น ภาษาฝรั่งเศส หรือภาษาสันสกฤต แค่ว่าตามข้อเท็จจริงแล้ว

เป็นที่รู้กันดีว่ามีคำภาษาฝรั่งเศสหลายคำที่อังกฤษรับ เข้ามารวมทั้งคำสันสกฤตด้วย ยิ่งไปกว่านั้น เราพบว่าบรรดาภาษาเพื่อนบ้านใกล้เคียงอังกฤษก็มีการเปลี่ยนแปลง ทำนองคล้ายคลึงเกิดขึ้นอย่างเป็นของปกติธรรมดา ข้าเป็นผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเนิ่นนานแล้วก่อนที่ภาษาเหล่านี้จะแตกสาขาออกมาจากภาษาพ่อแม่เสียอีก

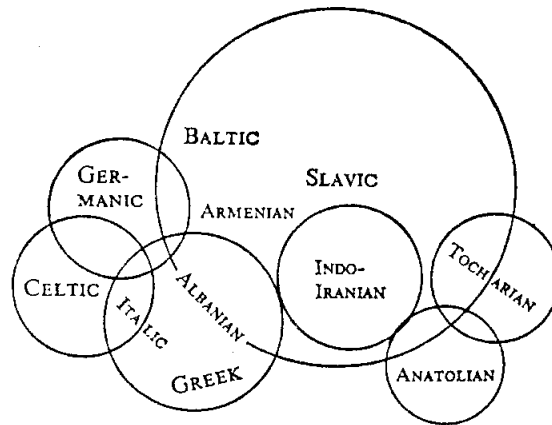
ข้อบกพร่องอีกข้อหนึ่งซึ่งเป็นข้อเกี่ยวข้องกับรูปจำลองตระกูลภาษาก็คือการพรรณนาภาษาหนึ่งภาษาใดเสมือนภาษานั้นเป็นอินทรีย์ทางชีววิทยา แต่ในข้อเท็จจริงนั้น ภาษาทั้งหลายมิใช่จะอยู่โดดเดี่ยว อิสระคงเช่นสัตว์หรือต้นไม้ ภาษาเป็นประเพณีนิยม ข้อตกลงที่ยอมรับกันแล้ว ทำนองเดียวกันกับกติกาการเล่นกีฬา ประเพณีการแต่งกาย ข้อควรประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ในสังคม ดังนั้น ความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่เกิดขึ้นกับภาษามีเหตุมาจากผู้พูดผู้ใช้ภาษานั้น ๆ มิใช่เกิดเปลี่ยนแปลงขึ้นได้ภายในโคขัยตัวภาษานั้นเอง

ข้อเสียของรูปจำลองสาขาภาษาอีกประการหนึ่งก็เป็นเรื่องความเข้าใจผิดอันเกิดจากชื่อที่เรียก ซึ่งบ่งบอกลำดับสืบต่อ เช่น ภาษาอังกฤษเก่า (Old English) ภาษาอังกฤษสมัยกลาง (Middle English) ภาษาอังกฤษใหม่ (New English) ชื่อเหล่านี้เหมือนจะชี้แนะให้คิดว่าภาษาอังกฤษใหม่สืบมาจากภาษาอังกฤษเก่า อย่างไรก็ตามเราทราบว่าภาษาอังกฤษใหม่ที่เป็นภาษามาตรฐานนั้น พัฒนามาจากภาษาดั้งลอนดอน เป็นภาษาพูดแถบ Midland แบบหนึ่ง ในขณะที่สาระส่วนใหญ่ในภาษาอังกฤษเก่ามาจากภาษาแถบ West Saxon ตัวอย่างทำนองเดียวกันได้แก่ ภาษา New High German และภาษา Middle High German ภาษา New High German เป็นภาษาดั้งในแถบเยอรมันตอนกลาง ในขณะที่ภาษา Middle High German เป็นภาษาดั้งในแถบที่สูง ข้อเท็จจริงที่สำคัญเหล่านี้มิได้แสดงให้เห็นในรูปจำลองสาขาตระกูลภาษาต่าง ๆ

เนื่องจากรูปจำลองสาขาตระกูลภาษาเป็นรูปจำลองที่เรียบง่ายและเหมาะสมในบางส่วน จึงยังเป็นรูปจำลองที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดทางภาษา ศัพท์เฉพาะก็ยังนิยมใช้กันอยู่ หากเราทำความเข้าใจข้อจำกัดของรูปจำลองนี้แล้ว รูปจำลองชนิดนี้ก็นับว่ายังเป็นแบบที่เป็นประโยชน์ในการแสดงความสัมพันธ์ความสายกำเนิดให้เห็น ช่วยชี้ว่าภาษาหลายภาษาอาจพัฒนามาจากภาษาเดียวกันไม่ว่าจะมีอิทธิพลภายนอกเข้ามายุ่งเกี่ยวเพียงใดก็ตาม สำระสำคัญ ๆ ของภาษา-นั้น ๆ โค้งงอมาต่อกันมาถึงภาษาลูกหลานโดยไมขาดตอน

2.3.3 ทฤษฎีคลื่นภาษา (Wave theory)

เนื่องจากรูปจำลองสาขาภาษา (family tree model) ตามความเห็นของ Lehmann (1973) ยังไม่แสดงการเปลี่ยนแปลงหรือขยายตัวของภาษาใดก็ตาม ฉะนั้นจึงมีผู้เสนอรูปจำลองใหม่โดย Johannes Schmidt ในปี ค.ศ. 1872 ตามทฤษฎีนี้เชื่อว่ากลุ่มภาษาที่คล้ายคลึงกัน มีผู้ใช้พูดในอาณาบริเวณหนึ่ง เมื่อได้รับกระแสความเปลี่ยนแปลงจากภายนอกมากระทบในช่วงสมัยหนึ่ง ความเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่เกิดขึ้นจะแผ่ขยายกระจายไปห่านองเดียวกันระลอกคลื่นในสระที่เกิดจากใครโชนก่อนหันลงไป ตามความเชื่อนี้ แผนภาษาตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียนจะปรากฏเป็นรูปคังค่อไปนี้

A revised form of Schmidt's representation of the distribution of the Indo-European languages.

(Lehmann, 1973 : 137)

ทฤษฎีกลืนภาษา (Bynon 1977) มีสมมุติฐานว่า สิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ทางภาษาจะกระจายออกจากศูนย์กลางที่เกิดไปยังบริเวณรอบ ๆ เหมือนพริ้วน้ำ พื้นที่ใกล้จุดศูนย์กลางย่อมได้รับผลกระทบมาก พื้นที่ไกลออกไปก็ได้รับอิทธิพลสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ทางภาษาน้อยลง ๆ สมมุติฐานนี้ตั้งขึ้นเพื่ออธิบายข้อเท็จจริงที่ว่า เมื่อเรานำภาษาที่มีความสัมพันธ์กันมาเปรียบเทียบกัน เราจะพบว่าลักษณะที่ภาษาสัมพันธ์กันนั้นเป็นไปทั้งในเชิงภูมิศาสตร์และภาษาศาสตร์ ซึ่งจะต้องพิจารณาจากสถานการณ์แตกต่างกันไปแต่ละสถานการณ์

ตัวอย่างสถานการณ์หนึ่ง สมมุติว่าอาณานิคมแคว้นหนึ่งซึ่งไม่ถูกรบกวนด้วยภาษาจากเหตุการณ์ทั้งภายในภายนอก กล่าวคือไม่มีปัญหาผู้อพยพหลังไหลเข้ามา หรือไม่มีปัญหาคลื่นชาติพันธุ์ แคว้นแคว้นนี้ได้กลายเป็นศูนย์กลางทางการเมืองและวัฒนธรรมแห่งใหม่ ถ้าสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ จากศูนย์กลางใหม่นี้กระจายกันอาณาบริเวณส่วนหนึ่งรอบ ๆ ศูนย์ที่เกิดขึ้น ในขณะที่ยังมีอาณาบริเวณส่วน

ที่เหลือยังคงอยู่ที่อิทธิพลของศูนย์ความเจริญเก่าก่อน เราจะเห็นพัฒนาการของเส้น isogloss ซึ่งเป็นเส้นสมมุติลากรอบ ๆ บริเวณใดบริเวณหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะทางภาษาอย่างใดอย่างหนึ่งเหมือนกัน (วิไลวรรณ, 2524 : 184) เส้น isogloss ที่ปรากฏนี้จะแบ่งเขตภาษาของบริเวณทั้งสองแยกจากกันชัดเจนและในที่สุด ความแตกต่างทางภาษาจะมีมากขึ้นถึงขั้นทุกคนไม่รู้เรื่อง และกลายเป็นคนละภาษาในที่สุด สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้เรียกว่า ความแตกแยกทางภาษา (linguistic divergence) ซึ่งสามารถใช้รูปจำลองคลื่นภาษาช่วยอธิบายให้เห็นภาพได้

นอกจากนี้ เรายังใช้รูปจำลองคลื่นภาษาอธิบายสถานการณ์ตรงกันข้าม กล่าวคือ มีการแผ่ขยายลักษณะทางภาษาของกลุ่มภาษาหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง (linguistic diffusion) ตัวอย่างสถานการณ์ที่มองนี้จะประกอบด้วยภาษาดั้ง สองภาษาที่สัมพันธ์กันแต่มีลักษณะทางภาษาที่ต่างกัน ภาษาดั้งทั้งสองมีอาณาเขตติดกัน ทริมแดนของประเทศทั้งสองอาจถูกรวมเข้าด้วยกันภายใต้แรงบีบบังคับจากอิทธิพลทางการเมือง โดยขึ้นตรงกับศูนย์การปกครองและวัฒนธรรมแห่งเดียวเท่านั้น ในไม่ช้าเส้น isogloss ซึ่งเคยแสดงลักษณะทางภาษาที่แตกต่างกันระหว่างภาษาดั้งสองภาษา เป็นแนวยาวไปตลอดเขตแดนของทั้งสองภาษาก็จะค่อย ๆ เลื่อนหายไป กลับมีขอบเขตตรงกันข้ามเกิดขึ้น คือ มีการปรับภาษาดั้งให้ใกล้เคียงกัน (dialect levelling) ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ทางภาษาที่เกิดขึ้น จะช่วยเสริมให้อาณาบริเวณภาษาดั้งทั้งสองแยกตัวออกจากอาณาเขตที่ไม่ได้รับสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ทางภาษาอีกด้วย ฉะนั้นการที่เส้น isogloss ภายในค่อย ๆ เลื่อนหายไป พร้อมกับมีการสร้างเส้น isogloss ใหม่ ๆ เกิดขึ้นรอบ ๆ พื้นที่ที่เชื่อมต่อกันระหว่างภาษาดั้งทั้งสองแล้ว ผลที่เกิดขึ้นก็คือภาษาดั้งทั้งสองที่เคย แตกต่างกันก็เริ่มคล้ายคลึงกันมากขึ้นทุกที

อย่างไรก็ตาม อัตรการรวมลักษณะทางภาษาให้เหมือน ๆ กัน เข้าด้วยกัน จะเป็นไปได้เร็วช้าเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 อย่าง ปัจจัยแรกขึ้นอยู่กับว่าภาษาถิ่นทั้งสองต่างวิวัฒนาการแยกกันอยู่เป็นระยะเวลาชยาวนานเท่าใด ก่อนหน้านี้ ปัจจัยที่สอง ภาษาถิ่นทั้งสองต่างตกอยู่ใต้อิทธิพลของศูนย์กลางบริหารและวัฒนธรรม อันเป็นศูนย์กลางเท่าใด การปรับหรือยกระดับภาษาถิ่นนี้จะสังเกตเห็นได้ชัด ในประเทศหรือถิ่นฐานใดก็ตามที่ภาษามาตรฐานเริ่มมีอิทธิพลมากขึ้น ครอบคลุมภาษาพื้นเมืองและภาษาท้องถิ่น หรือในกรณีที่มีการตั้งอาณานิคม ผู้บุกเบิกจากต่างถิ่นต่างภาษามารวมกันสร้างชุมชนใหม่ ผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่พวกนี้จำเป็นต้องปรับภาษาถิ่นของตนให้เข้ากันโดยเร็ว อนึ่ง การแผ่ขยายลักษณะพื้น ๆ ทางภาษาของกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่งนั้น ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นกับกลุ่มภาษาถิ่นที่มีความสัมพันธ์กันเท่านั้น อาจจะมีกับภาษากลุ่มใดก็ได้ที่มีการติดต่อกันใกล้ชิด ไม่ว่าจะ เป็นภาษาที่สัมพันธ์กันหรือไม่ก็ตาม

Bynon (1977) ได้วิจารณ์เปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างรูปจำลองสาขาตระกูลภาษากับรูปจำลองคลื่นภาษา โดยกล่าวว่ารูปจำลองทั้งคู่สามารถแสดงสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ทางภาษาให้ปรากฏ ต่างกันตรงที่ว่าสำหรับรูปจำลองสาขาตระกูลภาษา สิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นภายในกรอบของเวลาและ ระยะเวลาที่สมมุติขึ้น แสดงความต่อเนื่องของภาษาใดภาษาหนึ่งไปเรื่อย ๆ ตามกาลเวลาที่ผ่านไป จึงกล่าวได้ว่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไปตามลำดับเวลาซึ่งบ่งบอกลักษณะวิวัฒนาการของภาษาใดภาษาหนึ่งนั่นเอง อย่างไรก็ตาม Bynon คิดจว่ารูปจำลองดังกล่าวนี้ไม่ได้แสดงการเปลี่ยนแปลงเฉพาะอย่างซึ่งเกิดขึ้นจริงตามเวลาและระยะห่างอย่างที่เป็นจริง ข้าพเจ้าอธิบายให้เข้าใจควรว่าเหตุใดจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงเฉพาะอย่างนั้น ๆ เกิดเมื่อใดและที่ไหน

ในทำนองตรงกันข้าม รูปจำลองคลื่นภาษาสามารถแสดงการแผ่ขยาย-
ของสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ทางภาษาคตามสวนที่ตั้งเชิงภูมิศาสตร์ โดยไม่จำกัด
ว่าบรรดาภาษาที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงใหม่นั้นจะมีความสัมพันธ์
เกี่ยวข้องกันอยู่หรือไม่ เส้น isogloss แสดงลักษณะเฉพาะทางภาษาจะลาก
ตัดกัน ซ้ำซ้อนกันเพื่อแสดงวิวัฒนาการทางภาษาของภาษาทั้งหลายตามที่
เป็นจริงและที่เกิดขึ้นจริง

Bynon มีความเห็นว่าลำพังแต่รูปจำลอง family tree ซึ่ง
พยายามแสดงการเปลี่ยนแปลงหรือขยายตัวของภาษา โดยการแตกสาขาภาษาหรือ
แตกกิ่งก้านภาษาออกไปนั้น ย่อมไม่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น
ได้ดีพอ เมื่อเทียบกับการทำงานของรูปจำลองคลื่นภาษา ซึ่งใช้เส้น isogloss
แสดงลักษณะทางภาษาเป็นหลัก Bynon เสริมว่าต่อเมื่อเรานำเส้น
isogloss เหล่านี้ไปสัมพันธ์กับสาขาของตระกูลภาษาที่เกี่ยวข้องกันนั้นแหละ
เราจึงจะวินิจฉัยได้ว่า เส้น isogloss ใดแสดงลักษณะทางภาษาใดบ้างซึ่งเป็น
มรดกตกทอดมา เส้น isogloss ใดแสดงการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ทางภาษา
ร่วมกัน หรือเส้น isogloss ใดแสดงลักษณะทางภาษาอย่างใดอย่างหนึ่ง
โดยเฉพาะ อันเป็นผลมาจากการแผ่ขยายลักษณะทางภาษา (diffusion)
ของบรรดาสาขาภาษาอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งภาษาค้นต่อของสาขาเหล่านี้ได้ขาดการติดต่อ
กันไปนานแล้ว

2.4 สรุป

ภาษาในโลกนี้มีมากกว่า 3000 ภาษา นักภาษาศาสตร์พยายามจัด
หมวดหมู่ภาษาเหล่านี้ โดยเสนอหลักการจำแนกต่าง ๆ กันไป ที่นิยมใช้กันจนทุก
วันนี้ได้แก่การจำแนกภาษาโดยยึดลักษณะโครงสร้างและการจำแนกภาษาคตามสาย
กำเนิด การจำแนกภาษาโดยยึดลักษณะโครงสร้าง พิจารณาลักษณะคำและการ

เรียงคำเป็นเกณฑ์ August von Schelegel เป็นผู้คิดเกณฑ์พิจารณาหน่วย-
คำและความหมายประจำหน่วยคำเป็นหลัก โดยแบ่งภาษาตามลักษณะคำเป็นภาษา
คำโดด ภาษาคำติดต่อ ภาษาวัดคิปัจจย ภายหลังมีผู้เสนอภาษาคำควมมาก
พยางค์เพิ่มขึ้นมา

Joseph Greenberg เป็นผู้เสนอเกณฑ์จำแนกภาษาโดยดูที่การ
เรียงคำในประโยคของภาษาต่าง ๆ โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ภาษา
SVO ภาษา VSO และภาษา SOV เมื่อเราจัดภาษาใดภาษาหนึ่ง เป็นคำว่า
ภาษา X ให้เป็นภาษาคำโดดก็ดี หรือภาษา Y เป็นภาษา SVO ก็ดี หมายความว่า
ลักษณะคำส่วนใหญ่ในภาษา X เป็นลักษณะภาษาคำโดด ประโยคส่วนใหญ่ของ
ภาษา Y เรียงคำแบบประธาน กริยา และกรรม มีการเรียงคำในแบบอื่น ๆ
ด้วย แต่เป็นส่วนน้อยกว่า

การจำแนกภาษาตามสายกำเนิดเป็นการจำแนกภาษาออกเป็นแขนง
ตระกูล โดยดูจากความสัมพันธ์กันทางด้านวิวัฒนาการ นักภาษาศาสตร์ตั้งข้อสังเกตว่า
ภาษาบางภาษามีความคล้ายคลึงกัน หรือถ้าแตกต่างกันก็เป็นความแตกต่างที่เป็น
ระบบระเบียบ นักภาษาศาสตร์ตั้งข้อสมมุติฐานว่าภาษาเหล่านั้นต่างสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ
ภาษาคั้งเดิม หรือภาษาต้นกำเนิดภาษาเดียวกัน และภาษาโบราณนี้อาจ
สูญไปนานแล้ว ผู้เสนอแนวความคิดเรื่องภาษาคั้งเดิมหรือภาษาโบราณคือ
เซอร์ วิลเลียม โจนส์ เมื่อปี ค.ศ. 1786 นับเป็นการนำไปสู่การค้นคว้าหา
ความสัมพันธ์กันในกลุ่มภาษาอินโด-ยูโรเปียน และความพยายามที่จะบูรณะ
ภาษาคั้งเดิมของกลุ่มภาษานี้

เนื่องจากการจัดกลุ่มภาษาให้เป็นหมู่เป็นพวกนับเป็นเรื่องที่ซับซ้อน
พอควร นักภาษาศาสตร์จึงเสนอรูปจำลองแสดงภาพภาษา เสมือนให้ข้อสรุปที่สั้น
แต่จุใจความ รูปจำลองภาษารูปแรกที่เราได้ศึกษาคือรูปจำลองตระกูลภาษา

(language family) ช่วยให้ผู้ศึกษามองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาต่าง ๆ
แม้ที่มีข้อจำกัดในเรื่องคำศัพท์ วงศาคณาญาติไม่อาจอธิบายครอบคลุมความสัมพันธ์
ใหม่ ๆ ที่มีอยู่ระหว่างภาษาในกลุ่มใดก็ตาม August Schleicher เสนอรูป
จำลองสาขาตระกูลภาษา (family tree) เพื่อแก้ข้อจำกัดของรูปจำลองรูปแรก
รูปจำลอง family tree ถูกคิดขึ้นมาสนใจแสดงการเปลี่ยนแปลงของภาษา
หรือการขยายตัวของภาษาเท่าที่ควร แสดงสาขาภาษาของตระกูลภาษาใหญ่ ๆ
ได้ไม่หมดและแสดงออกมาในรูปที่เรียบง่ายเกินไป อย่างไรก็ตาม รูปจำลองสาขา
ภาษามีความเรียบง่ายและเหมาะสมในบางส่วน จึงยังเป็นแบบที่มีอิทธิพลต่อแนว
ความคิดทางภาษาและยังใช้ประโยชน์ในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาตาม
สายกำเนิด แสดงวิวัฒนาการของภาษาที่แตกสาขามาจากภาษาต้นคอเดียวกัน

ในปี ค.ศ. 1872 Johannes Schmidt เสนอรูปจำลองคลื่นภาษา
เพื่อแก้ไขจุดบกพร่องของรูปจำลองสาขาตระกูลภาษา ทฤษฎีคลื่นภาษาเชื่อว่าภาษา
ที่มาจากภาษาแม่เดียวกันจะมีความแตกต่างด้านภาษาดั้งแต่ครั้งเป็นภาษาโบราณ
ความแตกต่างด้านภาษาดังนี้ จะกระจายตัวออกไปเหมือนคลื่น คลื่นภาษาดั้งจะ
ขยายตัวออกจากจุดเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ แต่ออกไปทุกทิศทางและซ้ำซ้อนกันเอง
ทฤษฎีคลื่นภาษาช่วยอธิบายสถานการณ์ทางภาษาที่แตกต่างกันสองสถานการณ์ คือ
สถานการณ์ที่ภาษาดั้งของท้องถิ่นใกล้เคียงเปลี่ยนแปลงและแยกจากกัน กับสถานการณ์
แสดงการแผ่ขยายของลักษณะทางภาษาของกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง
ทฤษฎีคลื่นภาษาแสดงการเปลี่ยนแปลงของภาษาอันเนื่องจากอิทธิพลทางภูมิศาสตร์
และสังคม จึงนับว่าเป็นรูปจำลองภาษาที่แสดงภาพภาษาในมิติที่กว้างขวางกว่า
มิติเดิมคือมิติด้านเวลา

2.5 แบบฝึกหัดทบทวน

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. การจำแนกภาษาโดยยึดลักษณะโครงสร้างแตกต่างกับการจำแนกภาษาตามสายกำเนิดอย่างไร

2. อธิบายความหมายและยกตัวอย่างประเภทย่อยต่อไปนี้

SVO language

inflective language

ภาษาคำความมาดพยางค์

ภาษาคำโดด

3. ข้อมูลภาษาต่อไปนี้ หากจัดจำแนกโดยดูลักษณะคำ ควรจัดเป็นภาษาประเภทใด เพราะเหตุใด

3.1 Miwok (American Indian language of California)

yilim	I am biting	?inim	I am coming
yilis	You are biting	?inis	you are coming
yili	he is biting	?ini	he is coming
yilimas	we are biting	?inimas	we are coming
yilitos	you (pl.) are biting	?initos	you (pl.) are coming
yilip	they are biting	?inip	they are coming

ข้อมูลคัดลอกจาก

Henry Allen Gleason, Jr., Workbook in Descriptive Linguistics.

New York: Holt, Rinehart and Winston, 1955 : 45

3.2 Spanish

Yo cazo	I hunt	Yo cace'	I hunted
tu cazas	you (fam.) hunt	tú cazaste	you (fam.) hunted
el caza	he hunts	el cazo	he hunted
nosotros	we hunt	nosotros	we hunted
cazamos		cazamos	
vosotros	you (pl.) hunt	vosotros	you (pl.)
cazalis		cazasteis	hunted
ellos cazan	they hunt	ellos cazaron	they hunted

(Fromkin & Rodman 1978 : 353)

3.3 Mexican

alt	"น้ำ"
chichiltic	"แดง"
tlacatl	"คน"
chorea	"ร้องไห้"
achichillachocan	"...ที่ซึ่งคนร้องไห้เพราะน้ำตาแดง"

(ประยูร ทรงศิลป์, 2526 : 32)

4. ตัวอย่างประโยคต่อไปนี้ หากจำแนกภาษาโดยคุณลักษณะการเรียงคำในประโยค ควรเป็นภาษาประเภทใด เพราะเหตุใด

n.	Vatasi	ga	sakana	o	tabete	iru
	I	subject	fish	object	eating	
		marker		marker		

"I am eating fish."

ข. Somphan san wa doko de Tai ryeori o tabemasu ke
 Somphan Mr. where Thai food eat

"Where does Mr. Somphan eat Thai food?"

5. ภาษาไทยพามีลักษณการเรียงคำในประโยคอย่างไร จงสรุป
 จากข้อมูลต่อไปนี้

ก. puu²-lis² ʔau²-tai² pu²-lak⁶ kaa²

ตำรวจ เอาตาย ชโมย แสดงอึด

"ตำรวจฆ่าชโมยตาย"

ข. hay⁴ pa²-lak⁶ puu²-lis² ʔau²-tai² kaa²

บุพท ชโมย ตำรวจ เอาตาย แสดงอึด

แสดงกรรม

"ตำรวจฆ่าชโมยตาย" หรือ "ชโมยตำรวจฆ่าตาย"

ค. puu²-lis² hay⁴ pu²-lak⁶ ʔau²-tai² kaa²

ตำรวจ บุพท ชโมย เอาตาย แสดงอึด

แสดงกรรม

"ตำรวจฆ่าชโมยตาย"

(วิไลวรรณ, 2526 : 233-234)

6. อธิบายความหมายของคำศัพท์ต่อไปนี้พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบตามความ
 เข้าใจของท่าน

รูปจำลองภาษา (model)

รูปจำลองสาขาตระกูลภาษา (family tree model)

ทฤษฎีคลื่นภาษา (wave theory)

7. **ชื่อค่อไปนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกรจำแนกภาษาอย่างไร**
 August von Schlegel
 Joseph Greenberg
 Sir Wiliiam Jones
8. **จงบอกความสัมพันธ์ของชื่อค่อไปนี้กับรูปจำลองภาษา**
 August Scheleicher
 Johannes Schmidt
9. **จงบอกข้อดีข้อเสียของรูปจำลองตระกูลภาษาและรูปจำลองสาขาตระกูลภาษา**
10. **จงเปรียบเทียบส่วนที่แตกต่างและคล้ายคลึงกันของรูปจำลองสาขาตระกูลภาษาและทฤษฎีคลื่นภาษา**
11. **ท่านเห็นด้วยกับข้อวิจารณ์ของ Lehmann ที่มีต่อรูปจำลองสาขาตระกูลภาษาหรือไม่ อย่างไร**
12. **จงวิจารณ์ความเห็นของ Bynon ที่มีต่อรูปจำลองสาขาตระกูลภาษาและทฤษฎีคลื่นภาษา**

2.6 **บันทึกพิเศษสำหรับผู้สนใจเชิงวิชาการ**

divergence ศัพท์ใช้ในภาษาศาสตร์เชิงสังคมวิทยาหมายถึง ขบวนการที่ภาษาดั้งของท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงกัน มีความเปลี่ยนแปลงและแยกจากกันโดยไม่สามารถคงความเหมือนที่มีอยู่ร่วมกันไว้ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก อิทธิพลทางภูมิศาสตร์และสังคมที่ทำให้ความเชื่อมโยงของประชากรในท้องถิ่นค่อย ๆ ห่างจากกันออกไป

(วิสมชัย มโนชัยพิบูลย์ คำศัพท์เฉพาะภาษาศาสตร์ นครปฐม :

โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเลขครแห่งชาติ กำแพงแสน 2528: 32-33

- diffusion
1. การแผ่ขยายของลักษณะทางภาษาของกลุ่มหนึ่ง ไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง
 2. การที่คนภาษากลุ่มหนึ่งย้ายไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง และ ทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

(วิไลวรรณ ชนิษฐานันท์ ภาษาและภาษาศาสตร์ กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524 : 179.